

*Сергій Кулик, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та регіональних студій

Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк, Україна)

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ УЛЬТРАС З НАРОДОМ

Ультрас багатьох футбольних команд з початком повномасштабної війни Росії проти України постійно демонструють свою політичну позицію, тобто, підтримку Україні і її народу. Перед і під час матчів вони створюють відповідну атмосферу, вигукують патріотичні кричалки, заряди, влаштовують перфоменси, флешмоби. Вже традиційними є виконання національного гімну кожним з присутніх на стадіоні, такі кричалки: «Слава Україні! Героям Слава!»; «ЗСУ! ЗСУ!»; «Путін – х###о»; «Хто не скаче – той москаль». Із 2014 р. багато польських фанів «заряджають» «*Ruska Kurwa*» і розгортають банер із зображенням В.Путіна у формі московського «Спартак» із зашморгом на шиї.

Автор проаналізував найбільш яскраві та резонансні акції, які організували і провели фанати різних країн на підтримку Збройних Сил України та військових. Серед них:

1) 6 вересня 2022 р., «РБ Лейпциг» (ФРН) – «Шахтар» (Україна), стадіон «Ред Булл Арена», матч 1-го туру групового етапу Ліги Чемпіонів УЄФА. На 23-ій хвилині, вболівальники господарів вивісили на одній з трибун банер із надписом: «Разом до миру, свобода для України»¹.

2) 26 лютого 2023 р., «Динамо» (Загреб) – «Хайдук» (Спліт), стадіон «Максимір», 23 тур Т-Сот Перша хорватська футбольна ліга.

Під час матчу на трибуні загребських уболівальників був розгорнутий банер «Free Azov», який прикрасили шеврон підрозділу та емблема з совою, що мечем пронизує карту РФ, Головного управління розвідки України – відомства, яке робить все можливе для повернення захисників Маріуполя додому². У руках уболівальників також були шалики, на яких написані імена загиблих героїв України. Крім того, на трибуні були українські прапори і надпис «HEROIAM SLAVA!», а фанати вигукували гасло «Слава Україні!»³. Асоціація родин захисників «Азовсталі» висловила подяку вболівальникам з Хорватії за підтримку українських героїв.

3) 26 березня 2023 р., національні збірні Англії та України, стадіон «Вемблі» (Лондон), матч кваліфікації Чемпіонату Європи 2024 р. На цей матч українським біженцям безкоштовно надали тисячу квитків, а загалом були присутні 4200 українських вболівальників.

Українські уболівальники планували провести перформанс у декілька етапів. Перед початком матчу на трибуні українського сектора вболівальники планували розгорнути великий

¹ Фанати «Лейпцига» вивісили банер з написом українською: «Разом до миру, свобода для України». https://ua.tribuna.com/uk/football/1000000010587-fanaty-lejpcziga-vyvesili-banner-s-nadpisyu-na-ukrainskom-vmeste-k-miru-svoboda-dlya-u/?utm_source=copy.

² «Free Azov»: футбольні фанати Хорватії закликали повернути захисників «Азовсталі» з полону. <https://mezha.net/ua/bukvy/free-azov-futbolni-fanaty-khorvatii-zaklykaly-povernuty-zakhysnykiv-azovstali-z-polonu/>.

³ Фанати Динамо Загреб підтримали полонених бійців полку Азов. Гідний вчинок хорватських уболівальників. <https://football.ua/ukraine/499607-fanati-dinamo-zagreb-pidtrimali-polonenikh-bijciv-polku-azov.html>.

банер із символічним зображенням Короля Чарльза III. Король тримає в руці літачок як символ мети акції – надання літаків для України. Напис на банері «God Save The King» – так учасники акції хотіли висловити своє захоплення та подяку Королю. Зображення логотипу Королівських повітряних сил на лацкані піджака Короля було своєрідною відсилкою до цитати Президента України В.Зеленського: «У Британії Король є пілотом повітряних сил, в Україні сьогодні кожен пілот повітряних сил є королем». Спеціальними рухами вболівальники планували зробити зображення Короля рухомим. На 24-й хвилині матчу українські вболівальники планували почати співати популярну англійську пісню «10 German Bombers in the air»⁴. Це пісня про десять німецьких бомбардувальників, яких збили повітряні сили Британії. Фани адаптували текст пісні до сучасних реалій, коли повітряним силам України потрібно кожного протидіяти російським бомбардувальникам, щоб захистити свою країну. Акцію мали підтримати англійські фанати, які б підхопили пісню. Паралельно зі співом, уболівальники із секторів мали запустити у небо паперові літачки, зроблені з листівок, які отримали перед матчем. На листівках був надрукований змінений текст пісні:

У небі було десять російських бомбардувальників,

Повітряні сили ЗСУ збили один.

Повітряним силам ЗСУ потрібні F-16, щоб їх збити,

У небі було дев'ять російських бомбардувальників.

Повітряні сили ЗСУ збили один.

Повітряним силам ЗСУ потрібні F-16, щоб їх збити.

У небі немає російських бомбардувальників.

Тому що Повітряні сили ЗСУ збили один.

Повітряним силам ЗСУ потрібні F-16, щоб їх збивати

та інструкція, як складати літачок.

Організатори акції були гуманітарний штаб волонтерської допомоги благодійної організації «Ресторатор. Картопляні війська». Дизайн та художні макети виготовлені художником та ілюстратором А.Ярмоленком. Співорганізаторами з англійської сторони були «Support Ukraine та «Army SOS UK»⁵. Однак, автор не знайшов підтвердженень, що ця акція відбулась на стадіоні «Вемблі».

4) 02 квітня 2023 р. «Зімбру» – «Шеріф» (Кишинів), стадіон «Зімбру», 3-ій тур Національного дивізіону Молдови. Фани «Зімбру» розмістили на трибунах банери із політичним та історичним змістом: «Русській мір» приносить сльози, кров та жахіття тим, хто сліпий» і нижче:

⁴ Колодрубський, Р. (2023, Березень 25). Заспівають пісню про воїнів: на матчі Англія – Україна 4200 вболівальників влаштують перфоманс. https://sport.24tv.ua/matchi-angliya-ukrayina-4200-vbolivalnikiv-vlashtuyut-perfomans_n2281471.

⁵ «ЗСУ потрібні F-16». На 24-й хвилині матчу Англія – Україна пройде флешмоб. Вболівальники співатимуть пісню із закликом допомогти Повітряним силам ЗСУ. <https://sport.ua/uk/news/619988-zsu-potribni-f-16-na-24-y-hvilini-matchu-angliya-ukrayina-proyde-fleshmob> (26.03.2023).

«Молдова 1992, Грузія 1992/2008, Україна 2014/2022», тобто зазначили роки вторгнення російських військ на територію сусідніх держав. Цифри у другому банері були написі червоною фарбою⁶.

5) 04 жовтня 2023 р., «Шахтар» (Донецьк) – «Антверпен» (Бельгія), «Босейлстадіон», 2-ий тур групового етапу Ліги чемпіонів УЄФА. Під час трансляції у секторі уболівальників ФК «Шахтар» перебувало багато чоловіків призовного віку, які висіли банери, написані російською мовою: «Вперед, кроты», «Кроты на выезде». Це дуже не сподобалося руху ультрас донецького клубу, багато представників якого зараз воюють з російськими окупантами на фронті. «Шановні наші» обмежено придатні». Велике прохання: не вішати на стадіонах текстівки ворожою мовою!» – звернулись вони у сторіз «Ultras Shakhtar Donetsk» до тих хто був на трибунах. Ультрас показали, як дійсно сьогодні виглядають «Кроти на виїзді», тобто воїни-фани «Шахтаря» у лавах ЗСУ на передовій. А чоловіків-уболівальників, які під час війни виїхали з України, вони назвали – «бєбібокс». «Ми, фанати великого клубу славетної країни, недопустимо, щоб на наших секторах були ганчірки ворожими мовами!»⁷. Ультрас донецького клубу підтримали фанатські рухи інших українських команд, зокрема хулз «Динамо» з «Kategorie D»⁸.

6) 14 жовтня 2023 р., національні збірні України і Пн. Македонії, стадіон «Epet Arena» (Прага), матч кваліфікації на Чемпіонат Європи 2024 р. На трибунах розгорнули банери на підтримку ЗСУ та військових, напр.: «Саша «Мюнхен» (боєць полку «Азов» – С.Кулик) 2-й рік у полоні», напис «З нами Бог та отаман Залужний». Під час матчу волонтери Д.Дубас та М.Васильков організували флешмоб «54» – саме стільки років пройшло від часу вторгнення СРСР до Чехословаччини у 1968 р. і до початку повномасштабної війни Росії та України у 2022 р. Мета – солідарність чеського та українського народів, які зазнали радянської (у 1968 р.) та російської окупації (2022 р.). Назва акції: «Dva zločiny – jeden zločinec. Nepotrestatné zlo se vždy vrací» («Два злочини – один злочинець. Непокаране зло завжди повертається»)⁹. На 54-й хвилині гри українські та чеські уболівальники підняли банери з цифрою 54, що символізує єдність двох народів перед російським терором¹⁰.

7) 25 лютого 2024 р., «Динамо» (Загреб) – «Рієка» (Рієка), стадіон «Максимір», 24 тур Т-Сот Перша хорватська футбольна ліга. Фанати «Динамо» приурочили перфоменс до другої

⁶ Кулай, С. (2023, Квітень 2). «Русській мір» приносить сльози, кров та жакіття тим, хто сліпий»: перфоменс фанатів у Молдові. https://sport.24tv.ua/zimbru-sherif-fanati-vlashtuvali-perfomens-proti-agresiyi-rosiyi_n2286665.

⁷ Карабєц, А. (2023, Жовтєнь 5). Фанатів Шахтаря розгнівав банєр на матчі команди в Антверпені. <https://ua.korrespondent.net/sport/football/4629137-fanativ-shakhtaria-rozghnivav-baner-na-matchi-komandy-v-antverpeni>.

⁸ Войналович, Д. (2023, Жовтєнь 5). «Шановні обмежено придатні». Ультрас «Шахтаря» гнівно звернулись до українських фанів у Європі. <https://www.rbc.ua/rus/news/shanovni-obmezheni-pridatni-ultras-shahhtarya-1696504739.html>.

⁹ Koval, Tumor. (2023, Жовтєнь 15). 5 вражень із Праги від перемоги збірної України: шалена підтримка від фанатів та ігнор ЗМІ у мікс-зоні. Блог – Український футбол. https://ua.tribuna.com/uk/blogs/ukrainianf/3089645-5-vrazhen-iz-pragy-vid-peremogy-zbirnoyi-ukrayiny-shalena-pidt/?utm_source=copy.

¹⁰ Гасюк, Д. (2023, Вересєнь 15). На матчі Україна – Північна Македонія відбувся флешмоб єдності українського й чеського народів. <https://glavcom.ua/world/observe/na-matchi-ukrajina-pivnichna-makedonija-vidbuvsja-fleshmob-jednosti-ukrajinskoho-ta-cheskoho-narodiv-962420.html>.

річниці від початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Вони вивісили банер українською мовою: «Марширують наші добровольці у кривавий тан. Визволяти братів-українців з московських кайдан» (уривок пісні «Ой у лузі червона калина»). Також ультрас хорватського «Динамо» – «Bad Blue Boys» створили банер із зображенням українського воїна у формі «Динамо» (Київ) з написом: «War Boys Club». Серед причин ще й те, що загребські ультрас у хороших стосунках з київськими ультрас «White Boys Club»¹¹. Зазначимо, що фанати загребського клубу не вперше роблять перформанси на підтримку України. У лютому минулого року вони розгорнули банер з написом «Free Azov». У їхніх руках тоді були шалики, з написаними іменами загиблих героїв України, а на трибунах українські прапори і напис «Героям Слава!»¹².

Узагальнивши фактичний матеріал, простежуємо такі особливості:

1) Мета акцій фанів на стадіонах країн – привернути увагу футбольних фанатів, вболівальників, журналістів до війни в Україні та набути власної популярності у соціальних мережах. Таким чином, фани закликають конкретні країни (напр., Велику Британію) прискорити передачу літаків Україні.

2) Організатори акцій – фани однієї або обох команд, гуманітарні штаби волонтерської допомоги. При цьому фани інших команд висловлюють свою солідарність і підтримку проведеним акціям.

3) Флешмоби, перформенси відбуваються під час матчів різних рівнів: командному, національних збірних, матчів Ліги Чемпіонів. Інколи це центральні матчі туру, або т. зв. «вічні дербі».

4) Фани проводять акції переважно 24 лютого, або 24 числа місяця, або на 24-ій хвилині матчу, або під час 24 туру чемпіонату країни. Це обрано символічно тому, що саме 24 лютого 2022 р. Росія розв'язала повномасштабну війну проти України.

5) Інколи гасла на банерах фанати пишуть українською мовою (як прояв солідарності з українським народом) і червоним кольором (символ крові жертв війни).

6) Акції фанів охоплюють декілька етапів, зокрема на стадіоні «Вемблі» – перед, під час і після матчів.

7) Акції фанів певних клубів на підтримку України вже є традиційними, наприклад, загребського «Динамо» (Хорватія).

---

¹¹ Фанати Динамо Загреб вивісили банери на підтримку українських воїнів – ФОТО. <https://www.ua-football.com/ua/ukrainian/news/1708898018-fanati-dinamo-zagreb-vivisili-baneri-na-pidtrimku-ukrayinskih-voyiniv-foto.html>.

¹² Степанюк, М. (2024, Лютий 25). Ультрас «Динамо» Загреб нагадали про війну банером зі словами української пісні. <https://fakty.com.ua/ua/sport/20240225-ultras-dynamo-zagreb-nagadav-pro-vijnu-banerom-zi-slovamy-ukrayinskoji-pisni/>.

Таким чином, акції фанів футбольних клубів на підтримку України і її народу у російсько-українській війні спростовують твердження «руського міра», керівництва багатьох міжнародних спортивних організацій, зокрема МОК, про те, що «спорт поза політикою».

***